

I N F O R M A C I J A
O IZVRŠENJU ALTERNATIVNE KRIVIČNE SANKCIJE
RAD ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI U 2020. GODINI

06-09-2550/21

Zenica, april 2021. godine

Bosna i Hercegovina, Zenica, Kučukovići br. 2
telefon: 032/ 460 740 i 460 741; Fax: 032/460 742
e-mail: min.pravosudje@zdk.ba,
www.zdk.ba

DIO I – UVOD

Prema evropskim standardima, lišenje slobode je posljednja opcija kod kažnjavanja za krivična djela, te se s toga prednost daje alternativnim sankcijama i mjerama koje se izvršavaju u zajednici. Alternativne krivične sankcije i mjere koje se izvršavaju u zajednici podrazumijevaju da se cijela kazna ili jedan dio kazne izvršava pod nadzorom i podrškom zajednice.

Ove sankcije i mjere u zakonodavstvu u Bosne i Hercegovine između ostalih uključuju:

- Rad za opće dobro na slobodi,
- Uslovnu osudu sa zaštitnim nadzorom i
- Uslovni otpust.

Programom rada Ministarstva za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona, u okviru provođenja stručnih poslova vrše se poslovi izvršavanja alternativne krivične sankcije rad za opće dobro na slobodi kao obaveze propisane Krivičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine. Uzimajući u obzir značaj ovih poslova kako sa krivičnogpravnog i socijalnog aspekta, tako i sa aspekta ekonomskog efekta koji izvršavanje ove sankcije može imati na društvo i pojedinca, smatramo neophodnim o istom informisati Vladu i Skupštinu Zeničko-dobojskog kantona.

DIO DRUGI – RAD ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI

A. Pravni osnov

Pravni osnov za izvršavanje alternativne krivične sankcije rad za opće dobro na slobodi na području Zeničko-dobojskog kantona su:

- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj: 36/03, 37/03, 21/04, 69/04,18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17);
- Zakon o izvršenju sankcija u Zeničko-dobojskom kantonu (“Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj 6/09);
- Pravilnik o izvršavanju rada za opće dobro na slobodi (“Službene novine Zeničko-dobojskog kantona” broj: 1/13);
- Ostali podzakonski akti;
- Ugovori sa poslodavcima.

Prema odredbi člana 44. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine ključne odrednice ove sankcije su :

- da Sud, samo uz pristanak osuđene osobe može zamijeniti kaznu zatvora do godinu dana radom za opće dobro;
- rad za opće dobro izriče se srazmjerno kazni zatvora za period od najmanje 10 do najviše 90 radnih dana;
- rad za opće dobro se izvršava u roku koji ne može biti kraći od mjesec dana niti duži od godinu dana;
- rad za opće dobro se može izreći kao zamjena kazni zatvora i u slučajevima kada se kazna zatvora zamjenjuje novčanom kaznom;
- upućivanje osuđenih lica na izvršavanje rada za opće dobro je odgovornost kantonalnih ministarstava nadležnih za pravosuđe.

B. Svrha (opća i posebna) rada za opće dobro na slobodi

Sve kazne propisane Krivičnim zakonom, a i rad za opće dobro na slobodi, kao svojevrsna sankcija, imaju jednaku svrhu kažnjavanja, a to je da se:

- izrazi društvena osuda učinjenog krivičnog djela;
- utiče na učinitelja da ubuduće ne učini krivična djela i potakne njegovo prevaspitanje;
- utiče na ostale da ne učine krivična djela i
- utiče na svijest građana o pogibeljnosti krivičnih djela i o pravednosti kažnjavanja učinitelja.

Posebna svrha rada za opće dobro na slobodi definisana članom 3. Pravilnika o izvršavanju rada za opće dobro na slobodi je da se uvažavajući opću svrhu krivično-pravnih sankcija, osuđeno lice, kojem je pod određenim uslovima i obavezama ograničena sloboda, ne isključi iz društva, već da, uz pomoć i nadzor društvene zajednice, dobrovoljno, ličnim postupcima, radom i odnosom prema posljedicama izazvanim počinjenim djelom, razvije svijest o štetnosti određenih ponašanja i odgovornosti za štetne posljedice.

C. Koristi za zajednicu i pojedinca

Rad za opće dobro kao alternativna krivična sankcija, ostvarujući svrhu kažnjavanja, treba da rezultira pozitivne efekte i za zajednicu i osuđenu osobu.

Kako je krivično djelo već učinjeno društvo je zainteresovano da se:

- postigne opća svrha krivično pravnih sankcija, odnosno da se kod pojedinačnog izvršioca ostvari svrha kažnjavanja i vaspitno djeluje (naravno ako se steknu uslovi za izricanje ove sankcije), kako bi razmislio o štetnosti svog ponašanja i ne bi ponovio djelo,
- spriječi pretrpanost zatvora, i time očuvaju osnovni standardi koji zatvori moraju imati,
- spriječi međusobni loš uticaj osuđenih osoba u zatvoru (spriječi kriminalna zaraza),
- spriječi isključenje osuđene osobe iz društva i porodice (očuvanje porodice kao nuklesusa zdravog društva u svim segmentima),
- uštede troškovi zatvorskog izdržavanja kazni, koji bi pali na teret države (Federacije BiH),
- spriječi da osuđena osoba, ukoliko je bila zaposlena ostane bez posla;
- dobrovoljnim izvršavanjem besplatnog rada u korist šire zajednice pod nadzorom države podstiče razmišljanje o štetnosti određenih oblika ponašanja i razvije osjećaj odgovornosti za štetne posljedice.

DIO TREĆI – IZVRŠAVANJE RADA ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI

A. NASTAVAK IZVRŠAVANJA U 2020. GODINI

Izvršavanje alternativne krivične sankcije rad za opće dobro na slobodi u Ministarstvu za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona provodi se od 2014. godine čemu su prethodile različite aktivnosti, od donošenja provedbenih propisa, obuke povjerenika, informisanja stručne i šire javnosti o navedenoj sankciji, potpisivanje ugovora sa poslodavcima, i u konačnici sama realizacija upućivanjem na izvršavanje sankcije nakon izricanja presuda od strane sudova.

Obuka povjerenika se fokusirala na sljedeće bitne teme radi izvršavanja rada za opće dobro od strane povjerenika:

- Svrha i ciljevi sankcija i mjera u zajednici;
- Proces provedbe rada za opće dobro na slobodi na području pojedinih kantona;
- Predstavljanje uloga ključnih aktera, te prava i obaveza osuđenih lica;
- Značaj povjerenika u primjeni rada za opće dobro na slobodi;
- Sadržaj i način definisanja individualnog programa izvršavanja rada;
- Osnovni principi postupanja prema osuđenim licima i načini ophođenja prema osuđenim licima i sadržaj obaveznih evidencija i izvještaja.

Ministarstvo je pored obuke za povjerenike koja je organizovana prije početka implementacije rada za opće dobro na slobodi, organizovalo obuku i za nove povjerenike u 2020. godini, te je planirano da se navedeni proces u budućnosti vrši kontinuirano sve u cilju stvaranja što povoljnijih uslova za izvršavanje navedene sankcije na području kantona.

Pored navedenog, Ministarstvo je u 2020. godini provodilo aktivnosti da revidiranju poslodavaca sa kojima je ranije bio zaključen ugovor o opstojanju zajedničkog interesa o izvršavanju rada za opće dobro na slobodi usljed čega su sa poslodavcima kod kojih je prestao da postoji zajednički interes za izvršavanje rada za opće dobro na slobodi, raskinuti ugovori. Vezano za navedeno, Ministarstvo kontinuirano radi na pronalasku novih poslodavaca i proširivanju postojećih kapaciteta u izvršavanju navedene sankcije.

Što se tiče dosadašnjih iskustava u izvršavanju ove alternativne krivične sankcije, ministarstvo za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona je zaključno sa 2019. godinom posredovalo u uspješnom izvršavanju oko 80 presuda.

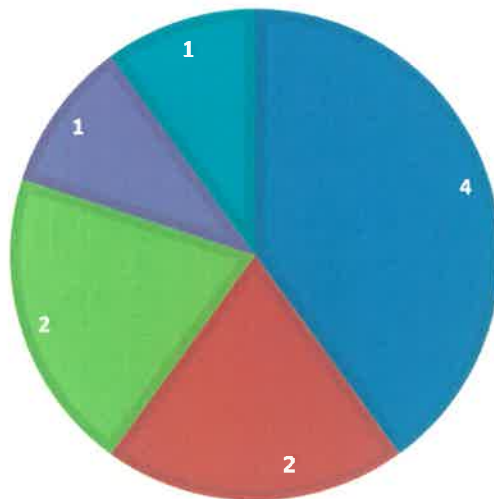
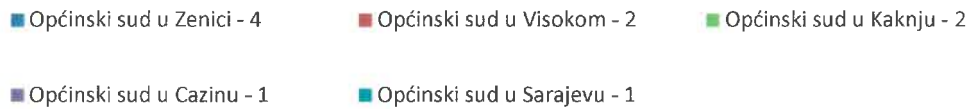
U toku 2020. godine, Ministarstvu za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona dostavljeno je 10 presuda u kojima je uz pristanak osuđenog, kazna zatvora zamjenjena alternativnom sankcijom rad za opće dobro na slobodi.

Od 10 zaprimljenih presuda, u toku 2020. godine, 2 presude je uspješno izvršeno, 1 presuda se trenutno izvršava, 2 presude čekaju na eventualno izvršavanje do isteka zakonskog roka dok je 5 presuda vraćeno sudu zbog nemogućnosti izvršavanja istih usljed raznih razloga kao što su bolest osuđenog, odbijanje ponuđenog angažovanja od strane osuđenog i nakandna nemogućnost prolaska novog angažmana, promjena adrese prebivališta/boraviša te izbjegavanje osuđene osobe da primi poziv za izvršavanja rada za opće dobro na slobodi. Vidimo da se svi navedeni razlozi nalaze na strani osuđenog, tj. da Ministarstvo ni u kom slučaju nije dooprinjelo niskoj stopi izvršavanja rada za opće dobro na slobodi u 2020. godini.

B. PRIKAZ STRUKTURE DOSTAVLJENIH PRESUDA I STATUSA OSUĐENIH LICA

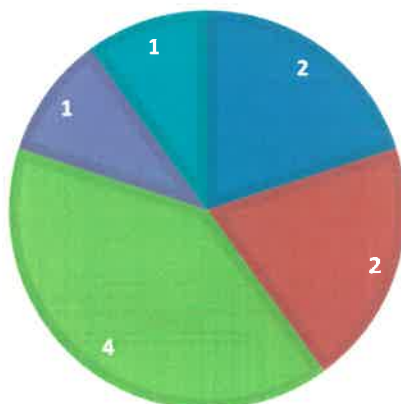
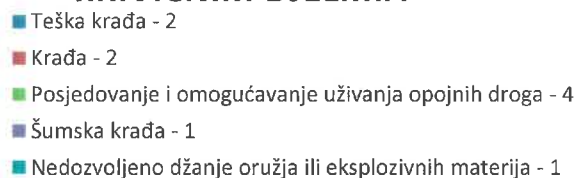
1. Pregled broja dostavljenih presuda po općinskim sudovima

PREGLED BROJA DOSTAVLJENIH PRESUDA PO OPĆINSKIM SUDOVIMA

2. Pregled broja dostavljenih presuda po krivičnim djelima

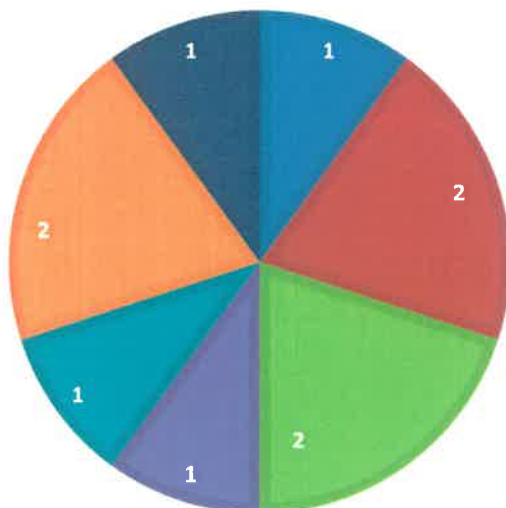
PREGLED BROJA DOSTAVLJENIH PRESUDA PO KRIVIČNIM DJELIMA

3. Pregled broja dostavljenih presuda po izrečenim mjesecima zatvora

PREGLED BROJA DOSTAVLJENIH PRESUDA PO IZREČENIM MJESECIMA ZATVORA

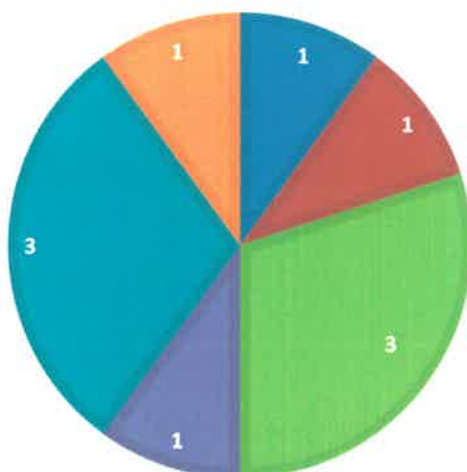
■ 12 mjeseci zatvora - 1 ■ 8 mjeseci zatvora - 2 ■ 6 mjeseci zatvora - 2 ■ 5 mjeseci zatvora - 1
■ 4 mjeseca zatvora - 1 ■ 3 mjeseca zatvora - 2 ■ 2 mjeseca zatvora - 1

4. Pregled broja dostavljenih presuda po izrečenom broju radnih dana rada za opće dobro na slobodi

PREGLED BROJA DOSTAVLJENIH PRESUDA PO IZREČENOM BROJU RADNIH DANA RADA ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI

■ od 81 do 90 radnih dana - 1 ■ od 51 do 60 radnih dana - 1 ■ od 41 do 50 radnih dana - 3
■ od 31 do 40 radnih dana - 1 ■ od 21 do 30 radnih dana - 3 ■ od 10 do 20 radnih dana - 1

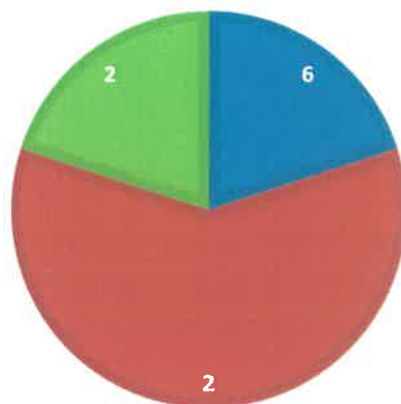
C. STATUS OSUĐENIH OSOBA KOJIMA JE KAZNA ZATVORA ZAMJENJENA RADOM ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI

- sve su osuđene osobe bile muškog spola i državljani Bosne i Hercegovine starosti u prosjeku 36 godina,
- većina osuđenika su bili oženjeni i imali su malodobnu djecu,
- najveći obrazovni nivo ovih osuđenika je bio SSS,
- jedan od osuđenih je bio zaposlen u momentu izricanja presude ali se na razgovoru sa državnim službenikom u Ministarstvu izjasnio kao nezaposlen,
- sudovi su u najvećem broju slučajeva u presudama konstatovali da je riječ o osobama slabijeg imovinskog stanja.

1. Pregled broja osuđenika po dobu

REGLED BROJA OSUĐENIKA PO DOBU

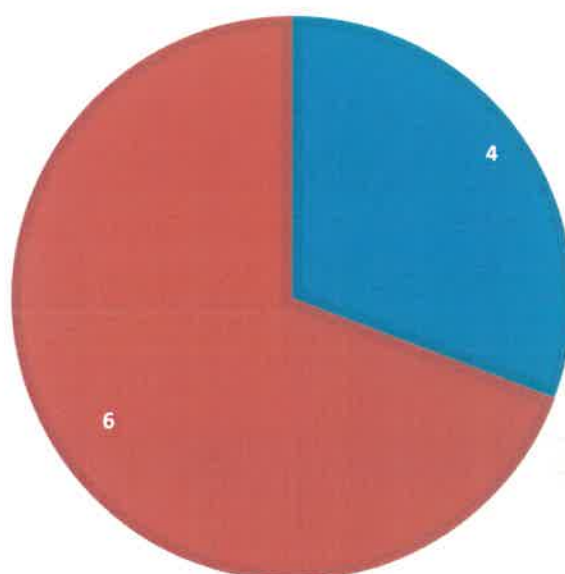
■ od 20 do 30 godina - 2 ■ od 31 do 40 godina - 6 ■ preko 50 godina - 2

2. Pregled broja osuđenika po stručnoj spremi

PREGLED BROJA OSUĐENIKA PO STRUČNOJ SPREMI

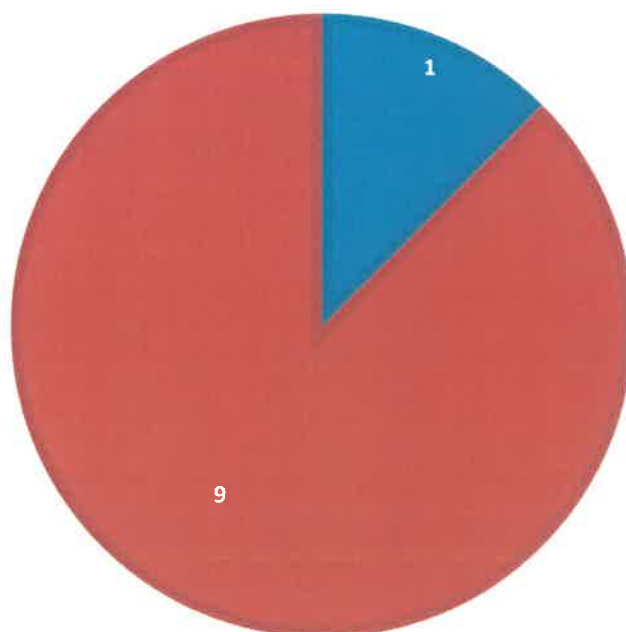
■ NKV - 4 ■ SSS - 6

3. Pregled broja osuđenika po prethodnoj osuđivanosti

PREGLED BROJA OSUĐENIH PO PRETHODNOJ OSUĐIVANOSTI

■ Prethodno neosuđivanih - 1 ■ Prethodno osuđivanih - 9

D. ZAJEDNIČKE ODREDNICE PO KOJEM SU SE SUDIJE ODLUČIVALE NA OVU SANKCIJU

- Činjenica da su uglavnom nezaposlene osobe koji nemaju ili stalnog zaposlenja ili nikada nisu imali zaposlenje;
- Da je uglavnom riječ o osobama slabog ili srednjeg imovinskog stanja i da bi bi egzistencija njihovih porodica bila ozbiljno ugrožena njihovim odlaskom u zatvor;
- Skoro svi osuđenici su priznali krivicu tokom postupka;
- Može se konstatovati da će jedana od prednosti ove sankcije biti da će za većinu ova mjera omogućiti da, vjerovatno po prvi put, budu stavljeni u radno okruženje gdje se od njih očekuje ispunjavanje specificiranih radnih obaveza.

DIO IV – EKONOMSKI EFEKTI IZVRŠAVANJA RADA ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI

Kao što smo naprijed naveli, pored opće i posebne svrhe koje se trebaju postići kod učinitelja krivičnog djela ali i za društvo u cjelini, primjena alternativne sankcije rad za opće dobro na slobodi ima i svoje ekonomske efekte, kako za Federaciju Bosne i Hercegovine, tako i za poslodavca kod kojeg osuđena lica izvršavaju besplatan rad.

A. Prikaz ekonomskih efekata

Uzimajući u obzir da se jedan dan zatvora u skladu sa Krivičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine zamjenjuje novčanim iznosom od 100 KM, a da je najmanji iznos satnice u Federaciji Bosne i Hercegovine 2,31 KM, sa 2 presude koje su izvršene u potpunosti, Ministarstvo za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona postiglo je slijedeće ekonomske efekte:

Za Federaciju Bosne i Hercegovine

- u 2 izvršenih presuda izrečeno je 7 mjeseci zatvora,
- 7 mjeseci x 30 dana je 210 dana zatvora,
- 210 dana zatvora x 100,00 KM predstavlja uštedu od **21.000,00 KM.**

Za poslodavca

- 2 izvršene presude izrečeno 53 dana rada za opće dobro na slobodi,
- 53 dana x 8 sati je 424 radnih sati,
- 424 radnih sati x 2,31 KM predstavlja uštedu od minimalno **979,44 KM.**

Da je izvršeno svih 10 pristiglih presuda uštede bi bile:

Za Federaciju Bosne i Hercegovine

- u 10 pristiglih presuda izrečeno je 57 mjeseci zatvora,
- 57 mjeseci x 30 dana je 1710 dana zatvora,
- 1710 dana zatvora x 100,00 KM predstavlja uštedu od **171.000,00 KM.**

Za poslodavca

- 10 izvršenih presuda kojima je izrečeno 419 dana rada za opće dobro na slobodi,
- 419 dana x 8 sati je 3352 radnih sati,
- 3352 radnih sati x 2,31 KM predstavlja uštedu od minimalno **7.743,12 KM.**

Ukoliko u potpunosti budu izvršene i preostale tri presude za koje zakonski rok za izvršavanje ističe u julu 2021. godine, bit će ostvarene dodatne uštede za budžet Federacije Bosne i Hercegovine u iznosu od 84.000,00 KM, kao i uštede za poslodavce u iznosu od 3.603,60 KM što će predstavljati ukupne uštede od 100.000,00 KM za Federaciju BiH i 4.584,04 KM za poslodavce.

DIO V ZAKLJUČCI

- Iskustva sudova u Zeničko-dobojskom kantonu su različita, tako da su u 2020. godini samo Općinski sudovi u Zenici, Kaknju i Visokom donosili presude kojima je izricana ova alternativna krivična sankcija, dok ostali sudovi u kantonu nisu donosili ovakve presude,
- Zabilježen je i po jedan slučaj u kojem je presudu kojom je izrečen rad za opće dobro na slobodi izrekao Općinski sud u Cazinu i Općinski sud u Sarajevu, ali je ista dostavljena Ministarstvu za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona s obzirom da se rad za opće dobro izvršava u općini prebivališta osuđene osobe,
- Potrebno je dodatno animirati sve sudove sa područja kantona na izricanje ove alternativne krivične sankcije,
- Omjeri izrečene kazne zatvora i izrečenih dana rada za opće dobro na slobodi kod sudova uglavnom se podudaraju,
- Većina osuđenih osoba su prvi put u radnom okruženju,
- Pored vraćanja duga zajednici kod osuđenih osoba se stvara i razvija radna navika,
- Pozitivna iskustva poslodavaca,
- Zakonski okvir nije u potpunosti riješio pitanje finansiranja direktnih troškova vezanih za izvršavanje rada za opće dobro na slobodi (troškovi ljekarskog uvjerenja, troškovi prevoza do radnog mjesta i dr.).
- Primjećen je blagi pad broja dostavljenih presuda od strane sudova, kao i blagi pad zainteresovanosti poslodavaca za prijem osuđenih osoba na rad za opće dobro na slobodi što bi mogli povezati sa novonastalom situacijom u pogledu pandemije virusa COVID-19.

DIO VI PLANIRANI SLJEDEĆI KORACI

- Proširivanje potencijalnih poslodavaca na širi spektar organizacija i obuka novih povjerenika,
- Ostvarivanje dodatne saradnje sa sudovima na području kantona i razmjena informacija i iskustava s ciljem poboljšanja stanja u oblasti izvršavanja rada za opće dobro na slobodi,
- Nastavak podrške povjerenicima kod izvršavanja navedne sankcije,
- Nastavak aktivnosti na podizanju svijesti stručne i opće javnosti o značaju ove sankcije,
- Vođenje podataka i izrada analiza prema postojećoj datoteci i prikupljanje informacija radi izrade periodičnih analiza primjene za područje Zeničko-dobojskog kantona,
- Rad na izmjenama i dopunama Pravilnika o izvršavanju rada za opće dobro na slobodi s ciljem njegovog efikasnijeg provođenja,
- Rad na izradi brošure i priručnika za obuku i upoznavanje šire javnosti sa ovom sankcijom i
- Osiguravanje uslova za pokriće troškova koji za osuđenike nastaju u vezi sa izvršavanjem rada za opće dobro na slobodi (troškovi ljekarskog pregleda i sl.)

MINISTAR
Nebojša Nikolić